

## ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Захарова О.М.

Запорізький національний технічний університет, Україна

**Анотація.** Розглянуто зміст поняття «здоров'язберігаюча компетенція». Наведено аналіз публікацій, в яких було висвітлено аспекти професійної освіти майбутніх учителів фізичної культури. Визначена необхідність формування здоров'язберігаючої компетенції з метою покращення професійної підготовки у вищому навчальному закладі.

**Ключові слова:** професійна підготовка, професійні компетенції, здоров'язберігаюча компетенція, здоров'я, майбутні учителі фізичної культури.

**Введення.** В умовах соціальної орієнтації суспільства на пріоритет загальнолюдських цінностей, забезпечення гармонійного розвитку особистості і формування її творчого потенціалу, особливої актуальності набуває завдання формування у майбутнього педагога відповідального ставлення до здоров'я, як власного, так і оточуючих. Воно виступає в контексті з вимогами Закону України «Про освіту» та перспективними напрямками Державної національної програми «Освіта. Україна ХХІ століття», «Освіта для всіх», в яких основний акцент робиться на формуванні зрілої, освіченої та здорової людини [1].

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Аналіз сучасної наукової педагогічної літератури доводить, що виходячи з позиції компетентнісного підходу основним результатом освітньої діяльності стає формування ключових компетенцій. Саме компетентнісний підхід, на думку фахівців, дозволяє перейти у професійній освіті від її орієнтації на відтворення знань у випускників вищих навчальних закладів до використання й організації цих знань в їх майбутній професійній діяльності [2]. На це вказують Н.М. Бібік, Л.С. Ващенко, І.А. Зимня, О. І. Локшина, О.В. Овчарук, О.І. Пометун, А.В. Хуторський та ін..

Відповідно з державним освітнім стандартом одною з професійних компе-

тентностей фахівця з фізичної культури являється здоров'язберігаюча компетенція, тому головним завданням у його професійній діяльності повинно бути збереження і зміцнення здоров'я учасників освітнього процесу та формування у них позитивної мотивації на здоровий спосіб життя.

На наш погляд, значна кількість досліджень у цьому напрямку свідчить про підвищену увагу науковців щодо формування здоров'язберігаючої компетенції майбутніх учителів та занепокоєння рівнем їх професійної підготовки, яку вони набувають в процесі навчання у вищих навчальних закладах, що і визначило мету нашого дослідження.

**Виклад основного матеріалу.** Вирішення зазначеної проблеми, як наголошує Демінська Л.О., повинно здійснюватись в межах усіх предметних дисциплін, що викладаються за освітніми програмами [3]. Таким чином, процес професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичної культури буде здійснюватись у взаємозв'язку теоретичного і практичного навчання, взаємодії навчально-пізнавальної, навчально-практичної діяльності студентів, де формується система загально-педагогічних знань, умінь і навичок, вдосконалюється структура, зміст, організація, методи і засоби їх навчання.

В той же час в процесі професій-

ної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах приділяється недостатньо уваги щодо формування у них здоров'язберігаючої компетенції практично-діяльними засобами. Проте, здоров'язберігаюча діяльність майбутнього фахівця повинна бути спрямована на систематичне поповнення, осмислення та інтеграцію знань, рухових навиків і досвіду у галузі фізичної культури і оздоровчої фізичної культури зокрема. Вона потребує чіткої орієнтації не тільки на збереження, але й на формування свідомого та відповідального відношення до здоров'я і володіння необхідним рівнем практичної підготовки щодо оздоровчо-фізкультурної діяльності.

Однак, за даними спеціальної літератури можна констатувати, що на сьогоднішній день має місце слабка підготовленість молодих спеціалістів щодо використання засобів фізичної культури, в тому числі й сучасних засобів оздоровчої фізичної культури. Це знайшло відображення у наукових працях вітчизняних і закордонних науковців: М.Р. Батіщевої, Л.І. Іванової, М.Т. Данилка, А. Г. Бусигіна, В.С. Язловецького та інших.

В.В. Лобачев зауважує, що до здійснення здоров'язберігаючої діяльності в освітньому процесі необхідна спеціальна підготовка, яка потребує тривалого часу на основі міждисциплінарного підходу.

У джерелах спеціальної літератури констатується зростання соціальної потреби у висококваліфікованих спеціалістах означеної галузі, які б володіли достатнім об'ємом знань і практичного досвіду та активно застосовували б їх як при проведенні уроків фізичної культури з дітьми у загальноосвітніх закладах, так і при проведенні фізкультурно-оздоровчої та рекреаційної роботи з різними групами населення [4].

Різноманітні аспекти професійної освіти педагогів фізичної культури і спорту знайшли відображення в працях В.К.

Бальсевича, А.П. Коноха, С.Ф. Матвєєва, С.Д. Неверковича та ін. Зокрема, здоров'язберігаючій освіті були присвячені дослідження провідних вітчизняних та закордонних науковців: Д.Є. Вороніна, В.П. Горащука, О.Д. Дубогай, І.А. Зимньої, А.В. Хуторського, Лобачева В.В. та ін.

В ряді науково-педагогічних досліджень здоров'язберігаюча компетенція майбутнього вчителя фізичної культури розглядається з різних позицій. І.А. Зимня зауважує, що компетенція здоров'язбереження включає знання і дотримання норм здорового стилю життя, гігієнічну і фізичну культуру, свободу та відповідальність вибору стилю життя. Таким чином, компетенція здоров'язбереження, на її думку – це особистісна характеристика, яка виражається у здоров'язберігаючій поведінці [5].

На думку В.В. Лобачева здоров'язберігаюча компетенція – це сукупність фізкультурно-педагогічних знань, умінь, навиків і мотивів, які являються основою здоров'язберігаючої педагогічної діяльності і формування здорового стилю життя майбутнього вчителя фізичної культури [6].

Воронін Д.Є. розглядає поняття «здоров'язберігаюча компетентність» як інтегральну, динамічну рису особистості, що проявляється в здатності організувати й регулювати здоров'язберігаючу діяльність; адекватно оцінювати свою поведінку, а також вчинки й погляди навколишніх; зберігати та реалізовувати власні здоров'язберігаючі позиції в різних, зокрема, несприятливих умовах, виходячи з особисто усвідомлених та засвоєних моральних норм і принципів, а не за рахунок зовнішніх сил; протистояти тиску, протидіяти впливам, що суперечать внутрішнім установкам, поглядам і переконанням, активно їх перетворювати, самостійно приймати моральні рішення [7].

Процес формування здоров'язберігаючої компетенції пропонується дослідниками засновувати на принципах

пріоритету здоров'я суб'єктів освітнього процесу, соціальної обумовленості, системності та науковості, міжпредметності та урахуванні індивідуальних особливостей тих, хто займається [3, 5, 8]. Однак, на наш погляд, не достатньо враховується принцип практичної направленості та систематичного використання сучасних засобів здоров'язбереження.

**Висновки.** В результаті теоретичного аналізу проблеми можна стверджувати, що, формування здоров'язберігаючої компетенції майбутніх учителів фізичної культури, яка направлена на формування особистісно-ціннісних і діяльнісно-практичних орієнтирів збереження й укріплення здоров'я своїх майбутніх учнів в процесі отримання вищої професійної освіти набуває актуальності, тому що освітня система поки ще не забезпечує необхідний і достатній рівень її сформованості у випускників вишів. Отже, здоров'язберігаюча компетенція є однією з ґрунтовних в ряді професійних компетентностей майбутнього вчителя фізичної культури і це питання потребує наукової розробки.

Представлені результати теоретичного аналізу досліджуваної нами проблеми не вичерпують все розмаїття варіантів визначення поняття «здоров'язберігаюча компетенція», а лише підкреслюють необхідність подальшого вивчення та розробки питання теоретичних основ формування здоров'язберігаючої компетенції майбутніх учителів фізичної культури.

#### Література:

1. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта.- 2002.- № 26.- С. 2 – 4.
2. Тимошенко О.В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах: дис....доктора пед. наук : 13.00.04 / Тимошенко Олександр Валерійович. – К., 2009. - 587 с.
3. Демінська Л.О. Міжпредметні зв'язки у професійній підготовці вчителя фізичної культури: [метод. посіб.] / Л.О. Демінська – Херсон: Видавництво “Айлант”, 2003. – 142 с.
4. Орехов Е.Ф. Модернізація вищого професійного образования в отрасли «Физическая культура и спорт»: [монография] / Орехов Евгений Федорович.- СПб.: Нац. гос. ун-т физ. культуры, спорта и здоровья им. П.Ф. Лесгафта, 2011. - 246 с.
5. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата современного образования // Интернет-журнал «Эйдос». - 2006. - 5 мая. <http://www.eidos.ru/journal/2006/0505.htm>.
6. Лобачев В.В. Формирование здоровьесберегающей компетенции в профессиональной подготовке будущего педагога физической культуры: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01, 13.00.08 / Лобачев Владимир Васильевич. - Воронеж, 2006. - 207 с.
7. Воронін Д.Є. Формування здоров'язберігаючої компетентності студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання : дис....кандидата пед. наук: 13.00.07 / Дмитро Євгенович Воронін. – Херсон, 2006. – 222 с.
8. Гладошук О.Г. Педагогічні умови вдосконалення культури зміцнення здоров'я студентів в системі фізичного виховання у вищому навчальному закладі : автореф. дис. На здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «» О.Г. Гладошук. -К., 2008. -20 с.

#### Інформація про автора:

**Захарова Олена Миколаївна**, старший викладач кафедри Управління фізичною культурою та спортом (УФКС), факультет Управління фізичною культурою та спортом (УФКС) Інститут Управління і Права (ІУП) Запорізький Національний Технічний Університет (ЗНТУ).  
**e-mail** : anz-18@i.ua